

Gazda, Adam

Zahraniční politika Makedonie – úspěch či neúspěch?

Porta Balkanica. 2011, vol. 3, iss. 1-2, pp. 46-55

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/135310>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZAHRA NIČNÍ POLITIKA MAKEDONIE – ÚSPĚCH ČI NEÚSPĚCH?

Adam Gazda

Následující článek si klade za cíl podat ucelenou stručnou analýzu zahraniční politiky (ZP) Republiky Makedonie (RM) v období 1991–2010, tedy jak její statické (ústavně právní rámec realizace ZP, dlouhodobé priority/cíle ZP) tak i dynamické (krátkodobé, střednědobé priority ZP, samotný vývoj ZP, aktéry a jejich proměnlivost) části. Článek je také snahou o přiblížení složité politické situace země, jež je v balkánském a celoevropském kontextu mnohdy upozadována a tím pádem i hůře čitelná pro širokou veřejnost a její potenciální návštěvníky, investory či obchodníky.

RM prošla na začátku 90. let stejně jako ostatní bývalé komunistické země širokou transformací. Ta začala ještě v rámci jugoslávské federace, již byla Makedonie součástí až do vyhlášení samostatnosti v roce 1991. Komunistická strana Makedonie, která v zemi měla do roku 1990 mocenský monopol, se ve stejném roce přejmenovala na Svaz komunistů Makedonie-Strana pro demokratickou změnu, a později zcela transformovala na Sociálnědemokratickou unii Makedonie (SDSM). Stále větší vliv však získávala obnovená nacionalisticky laděná strana VMRO (Vnitřní makedonská revoluční organizace) tentokrát i s přídomkem DPMNE (Demokratická strana makedonské národní jednoty).¹ Nejsilnější nově vzniklou albánskou stranou zastupující největší, téměř 25% menšinu v zemi, se stala Strana demokratické prosperity. Tyto tři strany zaznamenaly ve volbách v prosinci 1990 největší úspěch.² Díky vzájemným neshodám však byl vytvořen přechodný úřednický kabinet, který vedl zemi jen do roku 1992, kdy byl vystřídán vládou novou pod vedením sociálního demokrata Branka Crvenkovského. Prezidentem byl celkem jednoznačně v roce 1991 zvolen bývalý komunistický předák a Titův blízký spolupracovník Kiro Gligorov, který tak v nové funkci mohl zúročit dlouholeté politické zkušenosti.³ Ostatní nově vzniklé strany totiž logicky buď vůbec anebo jen v omezené míře disponovaly zkušenými poli-

tiky, kteří by navíc měli i zkušenosti z vrcholové (jugoslávské) či mezinárodní politiky.

Aktéři zahraniční politiky

Stodvacetičlenný parlament pak ke konci roku 1991 vyhlásil Deklaraci o svrchovanosti Republiky Makedonie a schválil novou ústavu, která svým obsahem byla podobná standardním ústavám západních zemí.⁴ Na jejím základě⁵ v oblasti ZP Shromáždění Republiky Makedonie ratifikuje mezinárodní smlouvy, rozhoduje o vstupu či výstupu z mezinárodních organizací (čl. 68), prezident nebo vláda uzavírá mezinárodní smlouvy (čl. 119), prezident reprezentuje zemi navenek (čl. 79) a přijímá a jmenuje velvyslance (čl. 84), vláda rozhoduje o uznání jiných států a navazuje diplomatické a konzulární styky (čl. 91).

Problematické se stalo ustanovení článku 49,⁶ který napadlo Řecko s obavami o iredentistické snahy Makedonců a Řeky neuznané makedonské menšiny v severním Řecku.⁷ Spory vyvolal i samotný název země RM, který Řecko považuje

⁴ Ústavu však nepodpořily albánské strany s odůvodněním, že se v nich nezmiňuje albánské etnikum jako jeden z konstitutivních národů. RYCHLÍK, J. – KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*. Praha 2003, s. 252–255.

⁵ Ustav na Republika Makedonija so amandmanite na ustavot I–XVIII.

⁶ Čl. 49: 1) *Republika pečuje o postavení a práva těch osob, jež náleží k makedonskému lidu v sousedních zemích, stejně tak k makedonským krajanům, asistuje jejich kulturnímu rozvoji a podporuje vazby s nimi. Při výkonu těchto záležitostí nebude Republika zasahovat do suverénních práv dalších států ani do jejich vnitřních záležitostí.* 2) *Republika pečuje o kulturní, ekonomická a sociální práva občanů Republiky v zahraničí.*

⁷ FLOUDAS, D. *FYROM's Dispute with Greece Revisited*. Dostupné z <http://www.intersticeconsulting.com/documents/FYROM.pdf>, 15. 8. 2011, s. 5.

¹ Informace o politických stranách čerpány z: ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*. Praha 2008, s. 54.

² CABADA, L. *Makedonie*. In KUBÁT, M. a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha 2004, s. 237.

³ ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 54–55.

za odcizování řecké historie a snahu současných Makedonců rovněž o územní aspirace na celé historické území Makedonie geograficky zahrnující současnou RM, část západního Bulharska a část severního Řecka¹ - tzv. Egejskou Makedonii. V reakci na tyto řecké výtky byly k ústavě přijaty dodatky, které říkají, že RM „nemá žádné teritoriální nároky vůči kterémukoliv sousednímu státu“ (dodatek 1, odst. 1) a že „Republika nebude zasahovat do suverénních práv jiných států nebo jejich vnitřních záležitostí“ (dodatek 2, odst. 1). I přes tyto proklamace Řecko i nadále pokračovalo v úsilí o změnu názvu RM a to za pomoci prostředků, jež pro Makedonii měly mnohdy velmi negativní následky. Snaha nově vznikající republiky o mezinárodní uznání pod jejím ústavním názvem tak dominovala v její ZP po následující léta.

Samotný politický systém RM lze nazvat polo-prezidentským,² jež se svým uspořádáním blíží francouzskému modelu,³ kdy prezident je volen přímo na období pěti let. Z toho vyplývá i fakt, že prezident má v Makedonii poměrně silné postavení. Tím se dostáváme také k jednotlivým aktérům ZP RM a vztahům mezi nimi.

Silné postavení prezidenta Kiro Gligorova, který byl ve funkci v letech 1991 až 1999, bylo kromě formálních pravomocí vymezených v ústavě podpořeno i jinými faktory. Prvním z nich bylo to, že Gligorov byl na makedonské poměry velezkušený politik a mohl tak své kontakty a zkušenosti plně využít v praxi i při zahraničních jednáních.⁴ Dalším faktorem bylo slabé postavení první makedonské vlády (do roku 1992), která byla nejednotná a v podstatě existovala jen proto, aby vůbec nějaká vláda byla. Sice schválila důležité kroky zajišťující suverenitu země, ale už se nezmohla na rozsáhlejší ekonomické reformy, které pak byly úkolem vlády následující. Jako faktor posilující postavení prezidenta

Gligorova lze považovat i pokus o atentát na jeho osobu v roce 1995, který prezident přežil a po němž víceméně ustala kritika Gligorova ze strany opozice.⁵ Nicméně poslední faktor měl vliv i na to, že se Gligorov na čas z vrcholové politiky stáhl a v praxi tak více reálné moci přešlo na vládu.

V ZP se snažil vystupovat konzistentně s ohledem na makedonské národní zájmy.⁶ Tomu lze přičíst i to, že ke konfliktu v bývalé Jugoslávii zaujímal neutrální stanoviska, kdy si uvědomoval možná rizika kritiky největšího obchodního partnera - Svazové republiky Jugoslávie. Zároveň se však pozitivně stavěl k mezinárodním organizacím jako byly NATO, EU, OBSE a další. Integraci RM do jejich struktur viděl jako elementární základ makedonské ZP.⁷ Během jeho mandátu také nedocházelo do roku 1998 v oblasti ZP k výraznějším rozporům prezidenta s vládou.⁸ Zásadní rozpor však nastal o rok později s novou středopravou vládou, která vznikla po volbách v roce 1998. Podstatu rozporu popíšeme níže.

Nástupcem Gligorova ve funkci prezidenta se v roce 1999 stal kandidát tehdy vládní pravicové VMRO-DPMNE Boris Trajkovski. Byl to mladý politik, kterému ke zvolení paradoxně pomohly i hlasy albánské menšiny.⁹ Jeho největším úkolem se pak vzhledem ke konfliktu mezi etnickými Albánci a Makedonci v roce 2001 stala konsolidace země a zachování její prointegrační linie. Lze konstatovat, že se těchto úkolů zhostil dobře, neboť si vysloužil uznání jak v rámci široké i odborné veřejnosti v Makedonii,¹⁰ tak i mezi zahraničími di-

¹ <http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/en-US/Policy/Geographic+Regions/South-Eastern+Europe/Balkans/Bilateral+Relations/FYROM/FYROM++THE+NAME+ISSUE.htm>, 15. 8. 2011.

² CABADA, L. *Makedonie*. In KUBÁT, M. a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*, s. 242.

³ Center for Research and Policy Making. *Introduction to Macedonia - basic information on the modern republic*. Skopje 2005. Dostupné z <http://www.crpm.org.mk/Papers/Occasional/Occasional%20paper%201.pdf>, 15. 8. 2011, s. 7.

⁴ Bylo tomu tak např. při vyjednávání s jugoslávským ministrem obrany o odchodu jugoslávských vojsk z Makedonie v první polovině 90. let, kdy hrozilo, že Makedonie bude zatažena do válečného konfliktu. Odsun však proběhl poklidně. In ŽENIŠEK, M. Příběh zvaný Makedonie. *Mezinárodní politika*, 2002, roč. 26, s. 36.

⁵ RYCHLÍK, J. – KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*, s. 262.

⁶ I v tomto směru však zazněla domácí kritika a to např. při jednáních Makedonie s Bulharskem, kdy Bulharsko odmítalo vyhotovit dvojazyčné bilaterální smlouvy, což se Gligorova patrně velmi dotklo, neboť i po urovnání sporu stále odmítal smlouvy podepsat a jejich účinnost tak byla oddálena.

FRCKOVSKI, L. *Emphasis on European and Regional Affairs*. In MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*. Skopje 2006, s. 35–37.

⁷ GLIGOROV, K. 15 Years of Independent Republic of Macedonia – reflections and prospects. *Crossroads*, 2006, č. 1, s. 9.

⁸ Tomu lze přičíst fakt, že prezident byl až do roku 1998 stejného politického zaměření, jako hlavní politická strana vlády SDSM.

⁹ Paradoxně proto, že VRMRO-DPMNE se v 90. letech vyznačovala silnou nacionalistickou rétorikou a výpady proti albánské menšině. ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 55, s. 75. Trajkovski však nebyl takto orientovaný a spíše preferoval multikulturní společnost a mírové řešení sporů. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3488984.stm>, 15. 8. 2011.

¹⁰ ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 95.

Kiro Gligorov s Tudjmanem,
Miloševićem, Izetbegovićem
a Kučanem

plomaty.¹¹ Během jeho mandátu RM také učinila důležité kroky ve vztahu k EU, když byla nejdřív v dubnu 2001 podepsána Stabilizační a asociační dohoda a později podána přihláška do EU.¹² Trajkovského postavení, které už tak bylo dost silné, se ještě více zvýraznilo během a po konfliktu v Makedonii v roce 2001.¹³ Důvodem bylo vytvoření tzv. duhové vlády v roce 2001, která měla v sobě spojit všechny významné makedonské a albánské strany a ukončit násilí v zemi. Tato vláda však již ze své různorodé podstaty byla velmi nestabilní a rozhádaná a její možnosti tímto prosazovat vládní politiku byly oslabeny. Tím se otevřel širší manévrovací prostor pro Trajkovského a prosazení jeho vlastní politiky, jež se tak stal dominantním aktérem ZP RM až do roku 2004, tedy i po jmenování

¹¹ Tamtéž. Také: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3488984.stm>, 15. 8. 2011. Např. dřívější velvyslanec NATO v Makedonii Hansjorg Eiff, který v zemi působil v letech 1999–2001 k osobě Trajkovského uvedl: „*In my memory the late President Boris Trajkovski stands out as a man of great courage and personal modesty.*“ In EIFF, H. On NATO and Macedonia – A Mission in Skopje 1999–2001. *Crossroads*, 2007, č. 3, s. 88.

¹² Přihláška byla oficiálně podána až po jeho smrti v březnu 2004. Nicméně lze se domnívat, že i důvěra v jeho osobu ze strany západních politiků jako jedné ze záruk mírového a stabilizačního procesu Makedonie podložená hladkou spoluprací se západními diplomaty přispěla k rychlejšímu sblížení Makedonie s EU. Osobního ocenění za jeho přínos k urovnání krize se dostalo Trajkovskému i při projevu v Evropském parlamentu v dubnu 2003. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20030408+ITEM-012+DOC+XML+V0//EN&language=CS>, 15. 8. 2011.

¹³ NECEV, Z. Measuring success of the common foreign and security policy of the European Union in the case of Macedonia. *Crossroads*, 2007, č. 2, s. 99.

vlády nové v roce 2002 vzešlé na základě nových voleb.

Vzhledem k jeho umírněnosti při řešení interetnických konfliktů se Trajkovski občas dostával do sporu se svou mateřskou, do roku 2002 vládnoucí stranou. V ZP pak vznikl rozpor s vládou při jmenování a oficiálním navázání diplomatických styků Tchaj-wanem, který byl v podstatě pokračováním rozporu jeho předchůdce Gligorova se stejnou vládou. Tento rozpor zmíníme níže při analýze makedonských vlád. Trajkovského mandát však skončil tragicky, když počátkem roku 2004 prezident zahynul při letecké havárii v Bosně.

Po něm byl v předčasných volbách prezidentem zvolen opět velmi zkušený politik sociální demokrat Branko Crvenkovski, jenž působil předtím jako premiér. Ten v podstatě také pokračoval v Trajkovského zahraniční linii a navíc se mohl opírat o koaliční vládu vedenou SDSM. Jednalo se o silnou osobnost, jež by se délkou působení v makedonské vrcholové politice dala přirovnat k Václavu Klausovi.¹⁴ Jeho priority se v podstatě shodovaly s těmi vládními (zmíníme níže), a tudíž k nějakým výraznějším rozporům nedošlo.

Nástupce Crvenkovského pak byl v roce 2009 Gjorge Ivanov, nestraník nominovaný vládní VMRO-DPMNE. Ten si jako svou hlavní pri-

¹⁴ Crvenkovski před zvolením prezidentem působil 12 let jako předseda nejsilnější at už vládní (1992–1998, 2002–2004) nebo opoziční strany (1998–2002). <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3682251.stm>, 15. 8. 2011. Po skončení prezidentského mandátu v roce 2009 pokračoval v aktivním zapojení se do domácí politické scény jako předseda nejsilnější opoziční strany SDSM.

oritu ve funkci vytyčil obecně ZP a v její oblasti pak jako nejdůležitější stanovil konečné vyřešení sporu s Řeckem o název země.¹⁵ Do svých priorit zahrnul také další tradiční témata – vstup země do NATO a integraci do EU, čemuž odpovídala i jeho první zahraniční cesta ve funkci prezidenta do Bruselu.¹⁶

Ač jsme tento bod zde zmínili až u Ivanova, bylo narovnání sporu s Řeckem o název země prioritou všech makedonských prezidentů i vlád. Vláda má v praxi při realizaci pravomocí makedonské ZP méně kompetencí než prezident.¹⁷ Přesto její jednání významným způsobem ovlivňovalo makedonskou ZP. Její pravomoci ve vztahu k ZP jsme si již vymezili dříve v rámci makedonské ústavy. Tyto pravomoci jsou však dále ještě upřesněny a to zákonem o zahraničních věcech z roku 2006,¹⁸ v němž jsou v článku 7 definovány pravomoci vlády ve vztahu k ZP. Na jeho základě se vláda podílí na tvorbě ZP společně s prezidentem stanovením obecných zásad ZP. Vláda také prezidentovi předkládá návrhy a názory týkající se mezinárodních otázek, dále sleduje provádění ZP a v jejím rámci „vytváří, rozvíjí a podporuje politické, hospodářské nebo finanční vztahy s jedním nebo více státy či mezinárodními organizacemi.“¹⁹

Vláda také odráží multietnické zastoupení v parlamentu a jejími členy pokaždé byli zástupci albánské menšiny.²⁰ Nově po konfliktu v roce 2001 jsou křesla obsazována i některými dalšími menšinami. Post ministra zahraničních věcí a premiéra, tedy těch pro ZP nejdůležitějších, jsou však vždy v rukou makedonských politiků. Toto je v rámci ZP RM částečně vyvažováno zastoupením etnických menšin u funkcí nižších (např. náměstci) nebo vedoucích funkcí v parlamentním Výboru pro zahraniční politiku.²¹

¹⁵ <http://www.vecer.com.mk/?ItemID=9DDC6E6F7421C1439A59FB48D354853F>.

¹⁶ <http://www.mia.com.mk/default.aspx?mId=30&vId=64562771&lId=2&title=MACEDONIA+++FOREIGN+AFFAIRS+>, 15. 8. 2011.

¹⁷ MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*, s. 20.

¹⁸ Zakonot na nadvorenšni raboti. Br. 07-1439/1, 31 Mart 2006 Godina, Skopje.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 60.

²¹ Např. funkce předsedy i místopředsedy tohoto parlamentního výboru vykonávají zástupci vládních albánských stran nepřetržitě od roku 2002. <http://www.sobranie.mk/en/default-EN.asp?ItemID=3EB7F97C7C5E7047919920248C24CE77>, 15. 8. 2011.

V rámci vlády je pro ZP důležité zejména Ministerstvo zahraničních věcí²², které po dobu své existence procházelo menšími či většími reformami. Jeho problém, stejně jako u většiny státních úřadů v Makedonii, spočívá především v politizaci úřednických míst²³, která jsou obsazována většinou podle klíče stranické příslušnosti, nikoliv dle kvalifikačních předpokladů.²⁴ Tomu pak odpovídá i zastoupení v diplomatické službě, které tak omezuje reálné možnosti již tak slabé makedonské ZP. Ministerstvu zahraničních věcí se také věnuje výše zmíněný zákon v článku 8. V něm jsou uvedeny záležitosti týkající se zejména vízové politiky a komunikace ministerstva se zastupitelskými úřady, ale také pravomoci a povinnosti vůči ostatním institucím RM (např. ministerstvo informuje prezidenta republiky o hlavních otázkách týkajících se ZP země a předkládá stanoviska a návrhy týkající se ZP v rámci pravomocí prezidenta včetně bezpečnostních a obranných aspektů). Ministerstvo zahraničních věcí stejně jako v případě České republiky řídí zastupitelské úřady. V jeho gesci je tedy i Velvyslanectví Republiky Makedonie v České republice, které bylo založeno v lednu roku 2008 v Praze a v prosinci téhož roku zde byl jmenován rezidentní velvyslanec Igor Ilievski.²⁵

Z výše uvedeného je tedy patrné, že předpokladem pro úspěšnou realizaci ZP RM je nutná hladá spolupráce mezi vládou a prezidentem republiky. Bohužel ne vždy tato spolupráce byla úspěšná, jak už jsme naznačili v případě analýzy prezidentů. Nejvýraznější rozpor nastal v roce 1999, kdy nová vláda Ljupča Georgievského uznala Tchaj-wan.²⁶

²² Agenda ČR spadá pod Ředitelství pro bilaterální vztahy s evropskými zeměmi, v jehož rámci působí Jednotka pro bilaterální vztahy se zeměmi střední Evropy. http://www.mfa.gov.mk/Upload%5CContentManagement%5CFiles%5COrganogram_2010_eng.pdf, 15. 8. 2011.

²³ Depolitizaci státní správy si za cíl vytyčila např. vláda Nikoly Gruevského sestavená v roce 2006.

<http://www.balkanicaucaso.org/eng/Regions-and-countries/Macedonia/Macedonia-New-Environment>, 15. 8. 2011.

²⁴ Kritika politizace ministerstva a tím pádem jeho nízké kompetentnosti zazněla např. od ministra zahraničních věcí RM z roku 2001 a bývalého předsedy Valného shromáždění OSN z roku 2007 Srgjana Kerima. In KERIM, S. *The Foreign Policy in the Period of the 2001 Crisis*. In MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*, s. 53–54.

²⁵ Kromě velvyslance na velvyslanectví působí ještě další dva pracovníci, kterými v dubnu 2011 byli atašé Nikolčo Nikolovski a atašé Aneta Nakevska. http://www.missions.gov.mk/prague/92/Embassy_Staff.html, 15. 8. 2011.

²⁶ Důvodem byly ekonomické výhody, jež z toho plynuly pro Makedonii. Bývalý makedonský ministr zahraničních věcí Alexandar Dimitrov, který v té době byl ve funkci, uvádí konkrétně finanční pomoc, investice, volnou obchodní

Hned nato Čína přerušila s RM diplomatické styky a jako odvetu za uznání Tchaj-wanu vetovala v Radě bezpečnosti OSN prodloužení mandátu vojsk OSN v rámci mise UNPREDEP v Makedonii. Prezident Gligorov s uznáním zásadně nesouhlasil a využil tak svého práva nepřijmout akreditační listiny tchajwanského velvyslance, který tak v Makedonii působil jako persona non grata. Stejný postoj zaujal i Gligorovův nástupce Trajkovski. Když byla v roce 2002 vytvořena vláda nová, tato ve snaze vylepšit vztahy s Čínou a zajistit si tak možnost dalších misí OSN na území RM (zejména ve světle proběhnuvšího interetnického konfliktu) přerušila Tchaj-wanem diplomatické styky a navázala diplomatické styky opět s Čínou. Další výraznější rozpory již nenastaly, což bylo do roku 2002 do značné míry dáno buďto ideologickou shodou prezidenta a hlavní vládnoucí strany nebo jeho dominantním postavením v ZP zejména v období vládní krize během vlády duhové koalice. Po roce 2002, kdy vládu vedla ideologicky odlišná SDSM to lze přičítat i vnímání osoby Trajkovského jako autority, jež se těšila všeobecné podpoře doma i v zahraničí.

Dle makedonské ústavy zmíněné v předchozím textu má parlament v ZP poměrně silné postavení, v praxi jsou však jeho postavení a reálné pravomoci menší než u prezidenta a vlády.²⁷ Zákon o zahraniční politice²⁸ také definuje pravomoci parlamentu v ZP RM a to zejména v oblasti kontrolní vůči vládě a v oblasti meziparlamentní spolupráce.

Priority zahraniční politiky

Výše zmíněné instituce tedy nejvíce zodpovídají za makedonskou ZP. Pokud bychom měli definovat konkrétní cíle makedonské ZP, mohli bychom je rozdělit do dvou základních skupin, které spolu úzce souvisí. První skupinou je boj či snaha RM o mezinárodní uznání pod svým ústavním názvem – Republika Makedonie a tím pádem také vyvážené vztahy se svým jižním sousedem – Řeckem.

zónu apod. In DIMITROV, A. Further strenghtening of the international position and role of Macedonia. In MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*, s. 50. Dalším důvodem vedoucím k uznání, o kterém se spekuluje, je finanční podpora vládní strany (1998–2002) Demokratické alternativy při předvolební kampani v roce 1998, kterou měl údajně Tchaj-wan poskytnout. Důvody Tchaj-wanu pro tyto kroky známy nejsou. <http://www.atimes.com/china/CG11Ad02.html>, 15. 8. 2011.

²⁷ MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*, s. 20.

²⁸ Člen 7. Zakonot na nadvorenšni raboti. Br. 07-1439/1, 31 Mart 2006 Godina, Skopje.

Druhou skupinu by mohly tvořit cíle směřující k integraci do mezinárodních organizací, zejména pak NATO a EU, jež mají zajistit bezpečnostní a hospodářskou stabilitu země. Tyto základní cíle ZP byly prioritou prakticky každé makedonské vlády, které již od vzniku nového státu sledovaly prozápadní linii.²⁹

Zpočátku však převládala snaha především o mezinárodní uznání a úsilí o vstup do OSN, Rady Evropy a OBSE, později zejména s nástupem VMRO-DPMNE do vlády (od roku 1998) větší orientace na NATO a EU.³⁰ Toto směřování bylo i potvrzeno např. při útocích NATO na Jugoslávii v roce 1999, kdy RM poskytla jednotkám NATO své základny a území a kdy také na svém území akceptovala velké množství kosovských uprchlíků. Stejně tak se RM, respektive její vláda v roce 2001 podvolila vůli EU a NATO při řešení konfliktu s albánskými rebely, jež vyústil ve vytvoření Evropskou unií a USA podporované vlády všech významných makedonských a albánských stran a podepsání tzv. Ochridské rámcové smlouvy, jež byla základem pro budoucí prevenci opakování konfliktu. Všechny tyto kroky byly učiněny i vzdor silnému odporu makedonské široké veřejnosti, přesněji řečeno etnických Makedonců.³¹ I přes oddalování započetí přístupových rozhovorů ze strany EU a to i přes doporučení Evropské komise a Evropského parlamentu tyto rozhovory

²⁹ EMMERT, F. Makedonie nad propastí. *Mezinárodní politika*, 2001, č. 4, s. 24. GLIGOROV, K. 15 Years of Independent Republic of Macedonia – reflections and prospects. *Crossroads*, 2006, č. 1, s. 9. Tuto orientaci také potvrdil v roce 2002 premiér Crvenkovski při projevu v parlamentu, kde také zmínil zájem na dobrých vztazích s USA, Ruskem a Čínou. In Sobranie na Republika Makedonija. *Stenografski beleški od vtorata sednica na Sobranieto na Republika Makedonija*, 2002. Dostupné z <http://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/002%20sednica%2031-10-2002.pdf>, 15. 8. 2011, s. 20–21. Orientace na NATO byla zmíněna také ve vládním prohlášení vlády Nikoly Gruevského, která se úřadu ujala v roce 2006. In Government of the Republic of Macedonia. *Program of the Government of the Republic of Macedonia (2006-2010)*. Skopje 2006. Dostupné z http://vlada.mk/files/doc/eng/strategic_documents/economic_pr.pdf, 15. 8. 2011, s. 2. I po předčasných parlamentních volbách v roce 2008 a 2011, které opět vyhrála VMRO-DPMNE v čele s premiérem Gruevským, tato linie zůstává. Zárukou zachování prointegrační linie je i výše zmíněný proevropský postoj prezidenta Ivanova.

³⁰ MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991–2006*, s. 38–62.

³¹ EIFF, H. On NATO and Maceodnia – A Mission in Skopje 1999–2001. *Crossroads*, 2007, č. 3, s. 85. Také RYCHLÍK, J. – KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*, s. 265. EMMERT, F. Makedonie nad propastí. *Mezinárodní politika*, 2001, č. 4, s. 25.

Branko Crvenkovski
a Donald Rumsfeld u Pentagonu

zahájit³² a přes odmítnutí NATO v roce 2008 na summitu v Bukurešti přizvat Makedonii do aliance,³³ obojí zásluhou řeckého odporu, je integrace do těchto uskupení stále prioritami číslo jedna makedonské ZP. I přesto však (nebo právě proto) z úst makedonských představitelů zaznívá stále silnější kritika na adresu EU za vágní a zdrženlivý přístup k integraci RM do svých struktur.³⁴

Mezi další důležité priority ZP RM patří zejména dobré sousedské vztahy. Tyto byly zejména v první polovině 90. let na špatné úrovni. Se severním sousedem – Jugoslávií byly diplomatické styky navázány až v roce 1996, přičemž panovala obava ze zavlčení do válečného konfliktu. Později bylo nutné navázat nové diplomatické styky a to s Kosovem, což i přes nelibost Srbska v roce 2008 RM učinila. S Bulharskem se RM snažila o vyřešení tzv. „jazykového problému“, který spočíval v odmítání Bulharska podepisovat bilaterální smlouvy s RM v dvoujazyčném vyhotovení, neboť makedonský jazyk byl Bulharskem považován za odnož bulharského.³⁵ RM se rovněž snažila o vyřešení statutu makedonské menšiny v západním Bulharsku. U obou sousedních zemí, tedy Jugoslávie (později Srbska) a Bulharska a postojů k nim, pak důležitou roli hrál fakt, která makedonská strana vedla vládu. VMRO-DPMNE byla nakloněna větší probulharské orientaci, naproti tomu

³² <http://www.delmkd.ec.europa.eu/en/bilateral-relations/history-of-relations.htm>, 15. 8. 2011, také <http://mfa.gov.mk/default1.aspx?ItemID=318&id=1202>, 15. 8. 2011.

³³ <http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/clanek/summit-nato-je-pro-makedonii-carou-pres-rozpocet>, 15. 8. 2011.

³⁴ Naposledy se takto vyjádřil předchozí makedonský ministr zahraničních věcí Antonio Milošovski, který přístup EU nazval politickým pokrytectvím, kdy dle něj EU na jedné straně deklaruje zájem rozšířit EU o země Balkánu, ale na druhé straně brání nejpřípravenějšímu kandidátovi, aby mohl do EU vstoupit. <http://www.time.mk/read/b273b614cd/b5b12e26b4/index.html>, 15. 8. 2011.

³⁵ EMMERT, F. Makedonie nad propastí. *Mezinárodní politika*, 2001, č. 4, s. 24.

Mgr. Adam Gazda

Absolvent právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Věnuje se zahraniční politice Makedonie a makedonsko-českým vztahům.

SDSM preferovala větší orientaci na Jugoslávii (Srbsko).³⁶ S Albánií byly vzájemné kontakty a obchod v 90. letech na malé úrovni, což bylo do značné míry způsobeno izolovaností Albánie před rokem 1990 a v důsledku toho i špatně vyvinutou infrastrukturou mezi Albánií a RM. Albánie také kritizovala postoj makedonské vlády k albánské menšině, makedonská vláda naopak upozorňovala na problémy makedonské menšiny v Albánii.³⁷ Vztahy se postupně stabilizovaly a nyní je lze označit za dobré.³⁸ Dobré vztahy s Řeckem, jež jsou po celou dobu existence makedonského státu determinovány sporem o název země, byly a patrně budou společně s integrací země do NATO a EU na vrcholu agendy ZP RM. Od roku 2008 jsou však tyto vztahy částečně poznamenány řeckým „vetem“ pozvánky RM do NATO na summitu v rumunské Bukurešti, které vedlo až k soudnímu sporu mezi RM a Řeckem o toto veto před Mezinárodním soudním tribunálem v Haagu.

Zahraničně-politický vývoj

Ke konci roku 1991 byla vyhlášena makedonská nezávislost, která byla dílem zejména vnějších okolností, než projevem vůle obyvatel země,³⁹ i když tito s nezávislostí souhlasili v referendu. RM požádala o uznání ostatní státy. K posouzení kritérií pro uznání států bývalé Jugoslávie byla Evropským společenstvím ustavena tzv. Badinterova komise, která začátkem roku 1992 doporučila Makedonii uznat. Přesto státy Evropského společenství s ohledem na nesouhlas Řecka Makedonii neuznaly a stalo se tak až po jejím vstupu do OSN pod přechodným názvem Bývalá jugoslávská republika Makedonie (Former Yugoslav Republic of Macedonia – FYROM).⁴⁰ Prvním státem, který Makedonii nakonec uznal, bylo Bulharsko počátkem roku 1992. Důsledkem neuznání ze strany

Ljubčo Georgievski

států Evropského společenství a také oddálení vstupu do OSN na protest Řecka byla pro Makedonii nemožnost čerpat úvěry od mezinárodních finančních institucí, jako byla Světová banka nebo Mezinárodní měnový fond.⁴¹ Dalším problémem pak bylo rozhodnutí OSN o uvalení sankcí na Jugoslávii v roce 1992, největšího obchodního partnera RM, které spolu s obchodním embargem Řecka na veškerý dovoz a vývoz zboží z/do RM v letech 1994–1995 prakticky znamenal mezinárodní izolaci země.⁴² Mezitím vznikla v RM nová koaliční vláda pod vedením SDSM a jejího předsedy Branka Crvenkovského. Vláda pokračovala v podobném složení pod Crvenkovského vedením i po volbách 1994, které SDSM vyhrála, čemuž přispěl i bojkot voleb největší opoziční stranou VMRO-DPMNE, která si stěžovala na nedostatek prostoru v médiích a tím pádem neférovou předvolební kampaň. Staronová vláda během svého mandátu dokázala normalizovat vztahy s Řeckem (1995), kdy došlo ke zrušení řeckého obchodního embarga a RM se zavázala ke změně své vlajky, kterou Řecko považovalo za své kulturní dědictví.⁴³ Úspěchem makedonské ZP pak byl

³⁶ CABADA, L. *Makedonie*. In KUBÁT, M. a kol. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*, s. 249.

³⁷ HADŽISKI, Blagoj. *Stabilization and Breakthrough*. In MIRČEV, D. *The Macedonian Foreign Policy 1991-2006*, s. 41.

³⁸ Dle americké vlády tomu napomáhají četné politické a obchodní kontakty. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/26759.htm>, 15.8. 2011. Dle statistik makedonského statistického úřadu však Albánie objemem obchodu nepatří ani mezi 10 nejvýznamnějších obchodních partnerů Makedonie. http://www.nbrm.mk/WBStorage/Files/Statistika_excel_countries_A_2010_fin2008.xls, 15. 8. 2011.

³⁹ EMMERT, F. *Makedonie nad propastí. Mezinárodní politika*, 2001, č. 4, s. 24. Důvodem byla především obava ze zatažení Makedonie do válečného konfliktu v bývalé Jugoslávii.

⁴⁰ RYCHLÍK, J. – KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*, s. 256–258.

⁴¹ ŽENÍŠEK, M. Příběh zvaný Makedonie. *Mezinárodní politika*, 2002, roč. 26, s. 36.

⁴² Důvodem byla i špatná infrastruktura s Albánií a Bulharskem. ARSKOVSKI Ljupčo. Further steps towards recognition. In MIRČEV: *The Macedonian Foreign Policy...*, s. 32. A také RYCHLÍK, J. – KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*, s. 259.

⁴³ Tamtéž, s. 261.

vstup do OBSE a Rady Evropy v roce 1995 a účast na programu NATO Partnerství pro mír.⁴⁴

V prosinci 1992 došlo také k rozmístění části kontingentu vojsk OSN v rámci mise UNPROFOR na hranicích RM s Jugoslávií. Tyto měly monitorovat a hlásit jakékoliv podezřelé aktivity, které by mohly narušit stabilitu země.⁴⁵ V březnu 1995 pak bylo rozhodnuto o vytvoření samostatné mise OSN v Makedonii pod názvem UNPREDEP, která svou činnost zahájila počátkem roku 1996. Její úkoly a kompozice byly prakticky totožné s předchozí misí.⁴⁶ Tato mise pak ukončila svou činnost v únoru 1999, kdy díky čínskému vetu v RB OSN nebyl její mandát prodloužen.

V roce 1998 vyhrála volby pravicová VMRO-DPMNE, jejíž předseda Ljupčo Georgievski sestavil koaliční vládu. Jejím největším úkolem se stalo zvládnutí etnického napětí v zemi a boj proti albánským teroristickým skupinám operujícím na území RM pod hlavičkou UCK (Národní osvobozenecá armáda). Krizi předcházel konflikt v Kosovu, kdy NATO k vojenským útokům na Jugoslávii využívalo mimo jiné základny a území RM.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ *Former Yugoslavia – UNPROFOR* [online]. United Nations, 31. srpna 1996 [cit 7. dubna 2011]. Dostupné z <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_p.htm, 15. 8. 2011.

⁴⁶ Největší zastoupení v misi měly USA. In *UNPREDEP Mission Profile* [online]. United Nations, 16. března 1999 [cit 7. dubna 2011]. Dostupné z <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unpred_p.htm, 15. 8. 2011.

V jeho důsledku došlo jednak k obrovskému přílivu kosovských (albánských) uprchlíků na území RM⁴⁷ a tím pádem k ohrožení stability ekonomiky slabé země a jednak k povzbuzení militantních albánských skupin z Kosova, ale i z RM, které s podobným scénářem jako v Kosovu počítaly i na území RM.⁴⁸ Do konfliktu, který měl charakter lokálních ozbrojených střetů, zasáhla EU a NATO s cílem sjednat mír. Výsledkem byl vznik duhové koalice všech významných parlamentních stran (tedy i stran etnických Albánců) a sepsání tzv. Ochridské rámcové úmluvy pod patronací mezinárodního společenství. Tato dohoda prakticky přiznávala více práv Albáncům a při důležitých rozhodnutích v zemi zakazovala princip majorizace, jinými slovy k důležitým rozhodnutím (např. změna ústavy, ratifikace mezinárodních smluv apod.) bylo potřeba vždy souhlasu menšinového etnika. Naproti tomu albánští rebelové se zavázali složit a odevzdat zbraně, což také následně proběhlo v rámci mise NATO Essential Harvest.⁴⁹ Již před tímto konfliktem měli Albánci v Makedonii relativně nejvyšší životní úroveň v porovnání se samotnou Albánií a Kosovem a nejvíce menšinových práv v porovnání se všemi zeměmi bývalé Jugoslávie.⁵⁰ Nelze se proto divit, že jejich další posílení brali jako své vítězství a etničtí Makedonci s ní byli hrubě nespokojeni. NATO pak chápe slovy svého tehdejšího velvyslance v Makedonii své působení a působení dalších klíčových hráčů v konfliktu (zejména EU, OBSE a USA) za úspěš-

⁴⁷ Údaje o počtu jsou různé. Např. tehdejší velvyslanec NATO v Makedonii Hansjoerg Eiff uvádí číslo 250 000. In EIFF, H. *On NATO and Macedonia – A Mission in Skopje 1999-2001. Crossroads*, 2007, č. 3, s. 83. Toto číslo uvádí i oficiální statistiky Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky ve zprávě věnované kosovské krizi. In *The Kosovo refugee crisis: An independent evaluation of UNHCR's emergency preparedness and response*. Ženeva: UNHCR, únor 2000, s. 118. Naproti tomu tehdejší ministr zahraničních věcí Alexandar Dimitrov uvádí mnohem větší počet – 350 000. In DIMITROV, Alexandar. *Further strenghtening of the international position and role of Macedonia*. In MIRČEV: *The Macedonian Foreign Policy...*, s. 49. Minimálně 11 % obyvatel země tak tvořili uprchlíci.

⁴⁸ RYCHLÍK, J. –KOUBA, M. *Dějiny Makedonie*, s. 267.

⁴⁹ Tuto misi pokládali sami etničtí Makedonci za výsměch, kdy bylo odevzdáno jen malé procento (cca 4–8 %) z celkového odhadovaného počtu Albánci držených zbraní. Tyto odevzdané zbraně dle Makedonců ve velké většině již stejně nebyly plně funkční. In ROSŮLEK, P. *Makedonie po implementaci rámcových dohod. Mezinárodní politika*, 2005 č. 5, roč. 29, s. 22. Také ŽENIŠEK, M. Příběh zvaný Makedonie. *Mezinárodní politika*, 2002, roč. 26, s. 37.

⁵⁰ EMMERT, F. Makedonie nad propastí. *Mezinárodní politika*, 2001, č. 4, s. 25.

né a to z hlediska odvrácení dalšího nebo eskalace tehdejšího konfliktu.⁵¹

Na misi Essential Harvest v Makedonii navázala v září 2001 další mise NATO pod názvem Amber Fox, jejímž účelem byla ochrana mezinárodních pozorovatelů EU a OBSE dohlížejících na mírový proces a později na volby v roce 2002.⁵² Po skončení této mise byla v Makedonii ihned započata mise nová pod názvem Allied Harmony, která v zemi působila až do března 2003 a jejímž účelem, tak jako předtím byla ochrana mezinárodních pozorovatelů a pomoc vládě při převzetí a zajištění bezpečnosti v zemi.⁵³ Na tuto misi od dubna 2003 navázala historický první mise EU pod názvem Concordia, jejímž účelem bylo „*napomáhat implementaci mírových dohod, zabezpečit bezpečnost všech příslušníků mezinárodních organizací v zemi a zejména monitorovat bezpečnostní situaci v bývalých krizových oblastech.*“⁵⁴ S touto misí, jež skončila v prosinci 2003, byla makedonská vláda velmi spokojena,⁵⁵ a i proto uvítala na ní navazující policejní misi Proxima, v jejímž rámci byla školená místní policie. Účelem školení byla pomoc v boji proti organizovanému zločinu a šíření evropských policejních standardů v Makedonii.⁵⁶ Tato operace pak skončila v prosinci 2005.

Důležitým posunem v integraci do EU se pro Makedonii stalo podepsání Stabilizační a asociační dohody s EU v dubnu 2001. O rok později pak RM učinila další významný krok v ZP, když se stala členem Světové obchodní organizace.

Tentýž rok se v Makedonii konaly parlamentní volby, které vyhrála opoziční SDSM, která do voleb vedla koalici Společně pro Makedonii a nová koaliční vláda tak byla vytvořena pod vedením předsedy SDSM Branka Crvenkovského.⁵⁷ Zajímavým faktem bylo, že na vládě se podílela i Demokratická unie pro integraci, která byla v době krize v Makedonii v roce 2001 politickým křídlem

makedonské UCK a její předseda Ali Ahmeti byl původně označován USA a makedonskými vládními činiteli za teroristu, což ještě více prohloubilo frustraci makedonské veřejnosti z výsledků konfliktu.⁵⁸

V roce 2004 zahynul při letecké havárii mezi etnickými Albánci i Makedonci oblíbený prezident Trajkovski a v úřadu ho po předčasných volbách nahradil Branko Crvenkovski. Místo něj se premiérem stal na krátkou dobu Chari Kostov a po něm v letech 2004–2006 Vlade Bučkovski. Ve stejný rok také RM podala přihlášku do EU a v prosinci 2005 pak Evropská rada udělila Makedonii status kandidáta na členství.⁵⁹ O rok později se RM stala členem CEFTA.

I když se RM sama potýkala s problémy své armády, jejíž vybavení bylo zastaralé a bylo upozorňováno zejména na problém její demokratické kontroly,⁶⁰ dokázala sama participovat na různých zahraničních vojenských misích a dávala tak najevo i svou připravenost ke vstupu do NATO. Její vojáci se tak účastnili misí v Afghánistánu, Bosně a Hercegovině a v Iráku, v němž sloužilo od června roku 2003 do roku 2008 480 vojáků, kteří se pak ze země postupně stahovali.⁶¹

V roce 2006 se konaly nové parlamentní volby, v nichž zvítězila největší opoziční strana VMRO-DPMNE a která také vytvořila koaliční vládu pod vedením premiéra Nikoly Gruevského. Tyto volby měly být i testem připravenosti RM vstoupit do EU a do NATO. Bohužel je však i tentokrát provázely různé incidenty.⁶² Během funkčního období premiéra Gruevského pak došlo k nepozvání RM do NATO na summitu v Bukurešti v roce 2008 i přes deklarování její připravenosti do organizace vstoupit a podpory ze strany USA. Zbylí dva adepti na členství – Chorvatsko a Albánie pozvánku vstoupit do NATO dostaly. Důvodem nepřijetí RM bylo již předem deklarované veto Řecka.⁶³ Tento krok logicky vyvolal i nespokojenost makedonské veřejnosti, čehož i využila stávající vládní strana VMRO-DPMNE, která v předčasných par-

⁵¹ EIFF, H. On NATO and Macedonia – A Mission in Skopje 1999–2001. *Crossroads*, 2007, č. 3, s. 88.

⁵² http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.asp?y=na_zpravy/mise_amberfox.htm, 15. 8. 2011.

⁵³ http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.asp?y=na_zpravy/mise_alliedharmony.htm, 15. 8. 2011.

⁵⁴ <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=2654>, 15. 8. 2011.

⁵⁵ <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=24542>, 15. 8. 2011.

⁵⁶ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=584&dang=EN>, 15. 8. 2011.

⁵⁷ Center for Research and Policy Making. *Introduction to Macedonia - basic information on the modern republic*, Skopje 2005. Dostupné z <http://www.crpm.org.mk/Papers/Occasional/Occasional%20paper%201.pdf>, 15. 8. 2011, s. 9.

⁵⁸ ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 91.

⁵⁹ <http://www.delmkd.ec.europa.eu/en/bilateral-relations/history-of-relations.htm>

⁶⁰ ŠEDIVÝ, Jiří. *Dilema rozšiřování NATO*. Brno 2001, s. 71.

⁶¹ <http://www.sme.sk/c/4233265/skopje-neobnovi-svoju-vojensku-misiu-v-iraku.html>, 15. 8. 2011

⁶² ROSŮLEK, P. *Stručná historie států: Makedonie*, s. 99.

⁶³ http://www.natoaktual.cz/co-ne-prinesly-vysledky-summitu-nato-v-bukuresti-f7v-/na_analyzy.asp?c=A080411_190948_na_analyzy_m02, 15. 8. 2011.

lamentních volbách na jaře 2008 i díky nacionalistické rétorice tyto volby s přehledem vyhrála.⁶⁴

Posledním významným krokem ve vztahu k EU, který byl především oceněn makedonskou širokou veřejností, bylo v prosinci 2009 zrušení turistických víz pro makedonské občany při cestách do schengenského prostoru.⁶⁵ V dubnu 2011 pak makedonský parlament v reakci na bojkot parlamentu ze strany opozice rozhodl o vypsání předčasných voleb, které se uskutečnily v červnu tohoto roku a v podstatě znamenají pokračování staronové koaliční vlády VMRO-DPMNE a DUI.

⁶⁴ http://zpravy.idnes.cz/nekolidne-volby-v-makedonii-vyhrala-vlada-opozice-porazku-uznala-px0-/zahranicni.asp?c=A080602_073432_zahranicni_jw, 15. 8. 2011. Důvodem rozpadu tehdejší koalice a vypsání nových voleb byly i požadavky vládní Demokratické strany Albánců, která chtěla pro Albánce více práv a také požadovala, aby Makedonie uznala nově vzniklý stát Kosovo. To VMRO-DPMNE i přes nátlak USA odmítala. <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/141322-makedonie-je-v-krizi-predcasne-volby-v-albanskych-oblastech-zastaveny.html>, 15. 8. 2011. Makedonie nakonec Kosovo uznala společně s Černou horou v říjnu 2008.

⁶⁵ <http://www.delmkd.ec.europa.eu/en/bilateral-relations/history-of-relations.htm>, 15. 8. 2011.

Závěrem...

Ve zkoumaném období měla RM jako jedno z nejdůležitějších zahraničně-politických témat mezinárodní uznání pod svým ústavním názvem. S tím byla spojena i snaha o dobré vztahy s jižním sousedem – Řeckem, které blokovalo vstup země do mezinárodních organizací a zpočátku i mezinárodní uznání jako takové. RM se také musela vyrovnávat s rychlou desintegrací Jugoslávie, kde hrozilo její vtažení do války. Dalším zahraničně politickým problémem se pak stal příliv uprchlíků z válkou zmítaného Kosova, který znamenal vnitřní destabilizaci země a mezinárodní intervenci. Dlouhodobým problémem makedonské zahraniční politiky je i silná politizace ministerstva zahraničí RM a tím i snížená kvalita diplomatické služby. I přes posun ve vztazích s Řeckem ve sporu o název země, jehož výsledkem bylo přijetí RM do OSN a dalších mezinárodních organizací pod přechodným názvem FYROM, je stále tento problém nedořešen a brání RM ve vstupu do - pro ní dvou nejvýznamnějších organizací – NATO a EU. Integrace do těchto organizací je pro RM po roce 1995 prakticky hlavní prioritou její zahraniční politiky.

ABSTRACT

The Foreign Policy of FYROM

The paper introduces the foreign policy of the Republic of Macedonia in the period 1991–2010. It focuses at the main players, the priorities and the foreign policy development. Integration to the NATO and the EU have been the most top priorities of the Macedonian foreign policy. However these two priorities are related to good relations with the southern neighbour – Greece, which has been insisting at a change of constitutional name of the Republic of Macedonia to allow Macedonia to enter the above mentioned international organizations. Another issue which downgrades Macedonian foreign policy is the strong politization of Ministry of Foreign Affairs which has a negative influence at the country's diplomatic service.

► Republic of Macedonia, foreign policy, FYROM